

انتخابات

در قاب دهم بهارم انقلاب اسلامی

به اهتمام:

محسن مطلبی جوتقانی

حسن مرادخانی

نشر مقاومت

فروردین - ۱۳۹۶

نشانه‌ها

عنوان کتاب:

انتخابات در قلاب دهه چهارم اسلام

نویسنده:

محمّد مطّلبی جونیفانی، حسن

— * —

ناشر: نشر مقاومت

صفحه‌آرایی: علیرضا شکره‌زاده

ویراستاری: زهرا احمدی‌بنی

طراح جلد: امیرحسین یعقوبیان

— * —

مشخصات چاپ

چاپ: سیمین

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۸۶-۰۴-۹

— * —

مراکز پخش

ران: خیابان انقلاب، مجمع ناشران انقلاب

اسلامی

۰۲۱-۶۶۹۷۶۴۸۷-۶۶۹۷۶۴۸۲

— * —

خیابان انقلاب، بین دانشگاه و فخر رازی،

کتاب کیهان

۰۲۱-۶۶۴۰۳۴۷۹-۶۶۴۶۹۳۷۵

— * —

تلفن تماس: ۰۹۱۹۵۸۸۰۰۲۵

سرشناسه

مطّلبی جونیفانی، محسن، ۱۳۶۳-

انتخابات در قلاب دهه چهارم انقلاب

اسلامی / محسن مطّلبی جونیفانی،

حسن مرادخانی.

شهرکرد، نشر مقاومت، ۱۳۹۶.

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

۱۳۴ ص.

شابک

۹۷۸-۶۰۰-۸۳۸۶-۰۴-۹ ر.ال. ۸۰۰۰

ر.ال. بیت فهرست: بیسی

فیبا.

یادداشت

کتابنامه ۱۲۱ ص.

موضوع

انتخابات — ایران

موضوع

Elections — Iran

موضوع

مشارکت سیاسی — ایران

موضوع

Political participation — Iran

موضوع

انتخابات — ایران — مشارکت

موضوع

شهروندان

موضوع

Elections — Citizen participation

موضوع

انتخابات — ایران — جنبه‌های اجتماعی

موضوع

Elections — Social aspects — Iran

موضوع

جامعه‌شناسی سیاسی

موضوع

Political sociology

شناسه افزوده

مرادخانی، حسن، ۱۳۷۱-

رده بندی کنگره

۱۳۹۶ م / ۱۵ / ۱۳۷۸۹ JQ

رده بندی دیویی

۳۲۴/۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی

۴۶۸۴۸۳۲

فهرست مطالب

۹.....	پیش‌نار
۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	بیان مسئله
۱۴.....	اهداف تحقیق
۱۴.....	روش تحقیق
۱۴.....	تعریف مفاهیم تحقیق
۱۴.....	مشارکت
۱۴.....	سیاست
۱۵.....	مشارکت سیاسی
۱۵.....	جمهوری
۱۵.....	انقلاب اسلامی
۱۶.....	حدود و نقطه تمرکز پژوهش
۱۶.....	فواید پژوهش
۱۶.....	سازماندهی پژوهش
۱۹.....	مقدمه

کلیات

۲۰.....	بخش اول: مفهوم مشارکت سیاسی
---------	-----------------------------

- روند مشارکت سیاسی در ایران معاصر..... ۲۲
- بخش دوم: اهمیت و جایگاه مشارکت سیاسی در اسلام..... ۲۴**
- ۱- دین و مشارکت سیاسی..... ۲۴
- ۲- جایگاه مشارکت سیاسی در اسلام..... ۲۴
- ۳- اهمیت مشارکت سیاسی در قرآن..... ۲۵
- ۴- مشارکت سیاسی از دیدگاه روایات (سیره عملی و دیدگاه نظری پیشوایان معصوم علیهم السلام)..... ۲۶
- ۵- مشارکت سیاسی؛ حق و تکلیف..... ۲۸
- ۶- مبانی دلایل مشارکت سیاسی در اسلام..... ۲۹
- بخش سوم: جایگاههای مشارکت سیاسی در اسلام..... ۳۲**
- ۱- شور و مشارکت..... ۳۲
- ۲- بیعت..... ۳۴
- ۳- النصیحه للأئمه، المسلمین..... ۳۵
- ۴- امر به معروف و نهی از منکر..... ۳۷
- بخش چهارم: مشارکت سیاسی در دین معاصر..... ۳۹**
- ۱- ضرورت مشارکت سیاسی..... ۳۹
- ۲- مشارکت سیاسی و انقلاب اسلامی ایران..... ۴۰

مشارکت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران

- بخش اول: مشارکت سیاسی از دیدگاه رهبران نظام..... ۴۳**
۱. مشارکت سیاسی در اندیشه امام خمینی (ره)..... ۴۳
۲. مشارکت سیاسی در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)..... ۴۶
- بخش دوم: جایگاه مشارکت سیاسی در قانون اساسی..... ۵۱**
- ۱- احزاب..... ۵۲

۵۳	۲- گروه‌های ذی‌نفوذ
۵۴	۳- انتخابات
۵۶	۴- رسانه‌ها
۵۷	بخش سوم: سیر تاریخی مشارکت سیاسی در چهار دهه اول انقلاب اسلامی
۵۷	الف) فضای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور و تأثیرپذیری مشارکت سیاسی از آن (۱۳۶۷-۱۳۵۷)
۶۰	ب) فضای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور و تأثیرپذیری مشارکت سیاسی از آن (۱۳۹۶-۱۳۶۸)
۷۶	ج) مشارکت انتخاباتی برای تعیین رئیس‌جمهوری

عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی

۸۳	بخش اول: دیدگاه‌های نظری - عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی
۸۳	۱- ساموئل هانتینگتون
۸۵	۲- دانیل لرنر
۸۸	۳- مارتین لیپست
۹۱	۴- آلموند و وربا
۹۵	بخش دوم: عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی
۹۵	الف: عوامل فردی (شخصیتی)
۹۷	۱- اجتماعی بودن (معاشرت‌پذیری)، برون‌گرایی
۹۸	۲- نیرومندی خود و اعتمادبه‌نفس
۹۹	۳- نیازهای شخصیتی
۱۰۰	ب: عوامل اجتماعی
۱۰۰	۱- مرکز - پیرامون
۱۰۱	۲- پایگاه اقتصادی - اجتماعی یا طبقه
۱۰۳	۳- احزاب

۴- سن ۱۰۴

۵- جنسیت ۱۰۵

ج: عوامل فرهنگی ۱۰۶

۱- فرهنگ سیاسی ۱۰۶

۲- مذهب ۱۰۷

۳- رسانه ۱۰۸

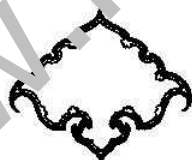
بخش سوم: عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت سیاسی در دهه چهارم انقلاب

۱۱ ۱۱۱

جمع بندی و نتیجه

۱۱۷ ۱۱۲

فهرست مطالب

۱۲۱ ۱۲۱ فهرست منابع

۱۲۱ ۱۲۱ الف) کتب

۱۲۱ ۱۲۱ منابع فارسی

۱۲۲ ۱۲۲ منابع عربی

۱۲۲ ۱۲۲ ب) مجلات

۱۲۳ ۱۲۳ ج) بیانات

۱۲۴ ۱۲۴ د) اینترنت

پیشگفتار

از مهم‌ترین نمودهای عینی مشارکت سیاسی در جامعه، انتخابات می‌باشد. مقوله انتخابات در بستری به نام مردم‌سالاری، معنای واقعی خود را به دست می‌آورد. ساختارهایی که درون نظام مردم‌سالاری شکل می‌گیرند، راه جامعه‌ای براساس تاریخ، جغرافیا، هنجارها و ایستارهای عرفی و مذهبی، قالب‌های خاص خود را پیدا می‌کنند که از قبل آن‌ها، مسائل اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... در سطوح مختلف جامعه، دارکوب‌ها و ویژه‌ای را دنبال می‌کنند. انتخابات به‌عنوان مشهودترین شاخه از مسئله مشارکت سیاسی، نقش کلیدی در جامعه‌پذیری مردم بازی می‌کند. فضای سیاسی جامعه را به‌سوی دموکراتیک‌تر شدن سوق می‌دهد.

انتخابات در جمهوری اسلامی ایران، با توجه به تاریخ پرفرازونشیب آن و فقدان انتخابات واقعی در سطح جامعه ایرانی، این مهم بعد از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، نمود عینی به خود گرفت. در این زمینه، مسائل عرفی و مذهبی در جامعه ایرانی و ارزش‌هایی که از قبل از انقلاب ساختارهای جامعه جریان دارند، انتخابات را در قالبی به نام مردم‌سالاری دینی هدایت کردند. از این‌رو، در دهه چهارم انقلاب اسلامی، فضای انتخاباتی جامعه ایرانی در روند فضای باز سیاسی به منصفه ظهور می‌رسد و قشرهای مختلف جامعه، در چارچوب قانون و نظم به مشارکت سیاسی خود جامعه عمل می‌پوشانند.

بنابراین کتاب حاضر با بررسی مشارکت سیاسی مردم جمهوری اسلامی ایران در دهه چهارم انقلاب، فضای انتخاباتی را به‌صورتی پروژه‌ای منظم مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. سؤال اصلی پژوهش این است که چه عوامل و مؤلفه‌هایی بر مشارکت سیاسی مردم در

دهه چهارم انقلاب اثرگذار بوده است؟ بر اساس این سؤال، ابتدا ماهیت نظام جمهوری اسلامی و مقوله مشارکت سیاسی مورد تبیین قرار گرفته و به تبع آن به شاخه‌های اصلی مشارکت و عوامل مؤثر در آن و همچنین به دیدگاه‌های دینی و به‌ویژه از نگاه رهبران انقلاب اسلامی اشاره شده است.

بنابراین، کتاب حاضر می‌تواند در یک چارچوب تقریبی و نظام‌مند، مشارکت سیاسی را با توجه به مقوله انتخابات برای صاحبان امر و در مقیاسی گسترده‌تر عموم مردم جامعه، در دهه چهارم انقلاب اسلامی و در قالب نظام جمهوری اسلامی مورد تبیین و پوشش قرار دهد.

والسلام علی من اتبع الهدی

محسن مطلبی‌جوتقانی - حسن مرادخانی

۳۱ فروردین ۱۳۹۶

مقدمه

پژوهش حاضر در صدد پاسخ‌گویی به این سؤال است که عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت سیاسی در دهه چهارم انقلاب چه بوده است؟ در این راستا ابتدا دیدگاه‌های مختلف دانشمندان علم جامعه‌شناسی سیاسی بر روی دایره‌ای درج شده است که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر میزان مشارکت سیاسی از جمله عوامل اجتماعی (طبقه اجتماعی، تحصیلات، شغل، درآمد و ...)، همچنین برخی عوامل فردی و شخصیتی از قبیل (روحیه جمع‌گرایی، حس اعتماد به نفس، احساس تأثیرگذاری سیاسی و...) از دیدگاه آنان مورد کنکاش قرار می‌گیرد. سپس عوامل دیگری که در نظام جمهوری اسلامی ایران، نقش تعیین‌کننده‌ای بر میزان مشارکت سیاسی مردم دارند و اهمیت آن‌ها به مراتب بیش از عوامل یاد شده است، مطالعه می‌شود از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به عوامل فرهنگی از قبیل (مذهب، قالب جریان‌ها و رسانه‌های ارتباط جمعی) اشاره کرد.

از آنجاکه جامعه ایران در نگاه نخست، به عنوان یک جامعه سنتی و مذهبی مطرح است لذا مذهب و اعتقادات مذهبی به لحاظ شده است که مردم به انتخابات نه تنها به عنوان حق عمومی، بلکه آن را به عنوان یک تکلیف و وظیفه شرعی بدانند. احزاب سیاسی در دهه چهارم انقلاب به لحاظ کمی و کیفی نسبت به دوره‌های قبل گسترش قابل ملاحظه‌ای پیدا کرده‌اند و با مطرح کردن دیدگاه‌ها و برنامه‌های متنوع در هنگام انتخابات بر میزان مشارکت مردم اثرگذار بوده‌اند. استفاده از رسانه‌های جمعی از قبیل صداوسیما، مطبوعات و اینترنت و نیز تبلیغات متنوع نامزدها از قبیل استفاده از شعارهای نو، پارچه‌های رنگی به عنوان نماد جریان مورد نظر و مهم‌تر از همه مناظره‌های تلویزیونی عامل بسیار مهمی در افزایش مشارکت سیاسی در این دهه بوده است.